

FARISEUKSET

Juutalainen fariseusten lahkko (hepr. *perushim*: ”erotetut”) käsitti Jeesuksen aikana noin kuusituhatta jäsentä; esee-laisten tavoin se liitetään tavallisesti assideihin (hepr. *hasidim*: ”hurskaat”), jotka makkabilaisten aikana taistelivat kiivaasti pakanallista vaikutusta vastaan (1. Makk. 2:42). Siihen kuuluivat kaikki kirjanoppineet ja lainopettajat sekä myös joukko pappeja. Järjestämällä jäsenensä uskonnollisiksi veljeskunniksi se pyrki pitämään heidät uskollisina laille ja palavina.

I. Jeesuksen kanssa käydyin konfliktin alkuvaiheet. Historiallisesti näyttää siltä, että vastuu Jeesuksen kuolemasta lankeaa ensi sijassa pappissäädyille ja saddukeuksille; fariseuksia ei mainita kärsimyskertomuksissa (paitsi Joh. 18:3); ilmeisesti monet halusivat ottaa yhteyttä Jeesukseen ja kutsuivat hänet pöytänsä (Luuk. 7:36; Luuk. 11:37; Luuk. 14:1); jotkut puolustivat avoimesti häntä (Luuk. 13:31; Joh. 7:50) ja kristittyjä (Ap. t. 5:34; Ap. t. 23:9); monet näkivät Jeesuksessa Kristuksessa sen, joka täytti heidän juutalaisen uskonsa (Ap. t. 15:5); Paavali oli heidän maineikkain edustajansa (Ap. t. 26:5; Fil. 3:5). On kuitenkin totta, että suuri joukko vastusti kiivaasti Jeesuksen opetusta ja persoonaa. Evankelistoja kiinnosti tämä vastustus, eikä ylipappien opportunisti, sillä se luonnehti juutalaisuuden ja kristinuskon välistä konfliktia.

Jotta emme tuomitsisi menneiden aikojen fariseuksia farisealaisesti, on tärkeää tunnistaa ne hyvät ominaisuudet, joista heidän ylilyöntinsä saivat alkunsa. Jeesus ihailee heidän kiivauttaan (Matt. 23:15), heidän pyrkimystään täydellisyyteen ja puhtauteen (Matt. 5:20); Paavali korostaa heidän tahtoaan noudattaa lakia pikkutarkasti; he ovat ihailtavia kiintymyksessään eläviin suullisiin traditioihin. Mutta jotkut heistä tekevät lain tuntemukseensa nojaten Jumalan käskyn tyhjäksi inhimillisillä traditioillaan (Matt. 15:1–20) ja halveksivat tietämättömiä oman vanhurskaustensa nimissä (Luuk. 18:11 f.); he estävät kaiken yhteyden syntisten ja publikaanien kanssa ja rajaavat näin Jumalan rakkauden oman näköpiirinsä sisään; he katsovat jopa, että heillä on oikeuksia Jumalaan oman toimintansa perusteella (Matt. 20:1–15; Luuk. 15:25–30). Ja koska he eivät Paavalin mukaan (Room. 2:17–24) kykene toteuttamaan tätä ihannetta, he käyttäytyvät kuin tekopyhät: ”valkoisiksi kalkitut haudat” (Matt. 23:27). Tällaisena evankeliumit kuvaavat lainhurskaan maailman, eivätkä suotta yleistä sitä, mikä lienee ollut jonkun tai joidenkin käytöstä. Jo tässä tulee ilmi kirjoittajien pyrkimys olla pysähtymättä yksittäisiin henkilöihin vaan tähdätä niiden asenteeseen, jotka ovat sokeita kaikelle muualta tulevalle valolle ja kieltäytyvät tunnustamasta Jeesuksessa muuta kuin huijarin tai demonin liittolaisen.

2. Farisealaisuus. Sanan ”fariseukset” tällainen käyttö poleemisessa yhteydessä on valitettavasti johtanut kielen väärinkäyttöön, jota ei voida pitää kristillisenä. Jos kuitenkin huolehditaan siitä, että näin leimataan juutalaisten sijasta jokaisen sulkeutuneen ihmisen käytös, farisealaisuudella tässä merkityksessä ei ole mitään tekemistä farisealaisuuden kanssa: se on evankeliumin hengen vastainen henki. Neljäs evankeliumi on säilyttänyt joitakin tyypillisiä kohtauksia fariseusten sokeudesta (Joh. 8:13; Joh. 9:13, 40); tavallisesti se kuitenkin rinnastaa heidät ”juutalaisiin” ja osoittaa näin, että heidän konfliktillaan Jeesuksen kanssa on ylihistoriallinen merkitys. Farisealaisuutta on se, että ihminen verhoutuu vanhurskauden naamioon välttyäkseen elämästä sitä sisimmässään tai tunnustamasta itseään syntiseksi ja kuulemasta Jumalan kutsua; sitä on myös se, että ihminen sulkee Jumalan rakkauden oman uskonnollisen tietämyksensä ahtaaseen piiriin. Tämä ajattelutapa löytyy myös orastavasta kristinuskosta juutalaiskristittyjen keskuudesta, joita vastaan Paavali joutui (Ap. t. 15:5): he halusivat alistaa pakanataustaiset käännyttäneiset juutalaisille käytännöille ja siten pitää Kristuksen kuolemalla vapautetut lain ikeen alla. Farisealaisuutta on myös kristityssä, joka halveksii puusta pois leikattua juutalaista (Room. 11:18 ff.). Farisealaisuus uhkaa kristinuskoa siinä määrin kuin se taantuu lain noudattamisen asteelle eikä tunnista armon yleismaailmallisuutta.

JCAN & XLD

Katso myös: → Tekopyhyys – impie NT I – incredulite II 1 – Juutalainen – loi B III 5 ; C I 1 – Ylpeys 1.3 – Palkka III 2 – zele II 1